

Załącznik
do Uchwały Nr XXXV/181/2014
Rady Gminy Pacyna
z dnia 31 marca 2014r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2014–2020**

Marzec 2014

WSTĘP

Przemocą w rodzinie określane jest każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa wolności, powodujące cierpienie i szkody. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według krajowych danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Rodzaje przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.,

2. **Przemoc seksualna** – wymuszanie pożycia seksualnego i praktyk seksualnych, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych i inne,
3. **Przemoc psychiczna** – wyśmiewanie poglądów religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczenie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.,
4. **Przemoc ekonomiczna** – odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny, itp
5. **Zaniedbanie** – to ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Na terenie gminy Pacyna przemoc występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami.

Skuteczne przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy w rodzinie wymaga współpracy różnych służb i budowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

II. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

Program realizowany będzie w oparciu o następujące przepisy prawa:

1. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006 - 2016.
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 22 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm.).

III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY PACYNA

Na dzień 31.12.2013 roku Gmina Pacyna liczyła 3 745 mieszkańców (w tym: 1904 mężczyzn i 1841 kobiet). Dominującą grupą wiekową są mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

WIEK	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY	OGÓŁEM
0 - 2	61	47	108
3	19	16	35
4 – 5	45	35	80
6	14	15	29
7	14	11	25
8 – 12	77	64	141
13 – 15	61	53	114

16 – 17	32	49	81
18	18	13	31
19 – 65	1336		1336
19 – 60		1023	1023
>65	227		227
6>60		515	515
Ogółem:	1904	1841	3745

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych z Powiatowym Urzędzie Pracy w Gostyninie na koniec roku 2013 wynosiła 286 osób (w tym 135 kobiet), z czego jedynie 27 osób (w tym 10 kobiet) pobierało zasiłek dla bezrobotnych.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pacynie wynika, że w 2013 roku 11 osób zostało zgłoszonych przez członków rodziny, pracowników socjalnych i policję celem rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu. 5 osób zostało skierowanych do specjalisty celem ustalenia stopnia uzależnienia od alkoholu.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pacynie wynika, że w 2013 r. pomocą społeczną objęto 134 rodziny (w 2012 r. – 124; 2011 r. – 112; 2010 r. - 124 , w 2009 r. – 132). Oznacza to, że 11,24 % (w 2010 r. 10,09%) mieszkańców gminy korzysta z pomocy naszego Ośrodka. W danych tych nie ujęto osób, którym była świadczona pomoc wyłącznie w formie pracy socjalnej. Głównymi powodami przyznania pomocy było bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała choroba. W związku z przemocą w rodzinie skorzystała z pomocy społecznej jedna rodzina.

W 2013 r. w ZSO w Pacynie zostały przeprowadzone badania dotyczące bezpieczeństwa w domu na 50 losowo wybranych uczniach klas IV-VI szkoły podstawowej oraz gimnazjum. Do badań wykorzystano kwestionariusz ankiety składający się z 6 pytań.

Wyniki badań są bardzo satysfakcjonujące. Wszystkie dzieci zapytane o to, czy czują się w domu bezpiecznie odpowiedziały „tak”. Uznały, że o pomoc zwracają się częściej do rodziców/opiekunów, uważają także, że są dla nich najważniejsi. Większość dzieci stwierdziła również, że relacje w ich domu są dobre.

Szczegółowe wyniki przedstawiono w tabelach.

Tab. Nr 1. Czy czujesz się w domu bezpiecznie?

	TAK	NIE
Liczba uczniów	50	0

Tab. Nr 2. Do kogo możesz zwrócić się o pomoc?

	Rodzice/ Opiekunowie	Rodzeństwo	Dziadkowie	Inni	Nikogo
Liczba uczniów	52	14	7	5	2

Tab. Nr 3. Dla kogo „ja” jestem najważniejszy w rodzinie?

	Rodzice/ opiekunowie	Rodzeństwo	Dziadkowie	Dla siebie	Nie wiem	Brak odp.	Wszyscy
Liczba uczniów	33	7	3	1	1	1	4

Tab. Nr 4. Kto jest dla mnie najważniejszy w rodzinie?

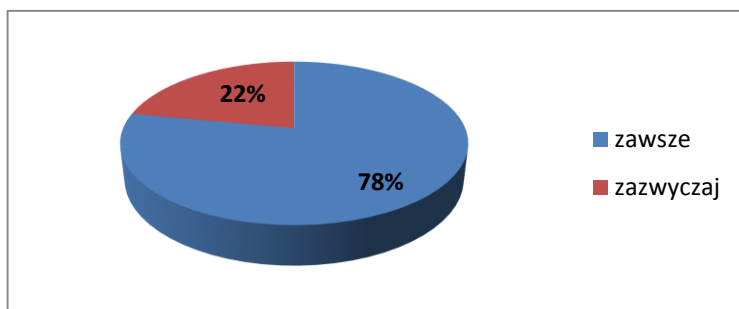
	Rodzice/ Opiekunowie	Rodzeństwo	Dziadkowie	Wszyscy	Brak odp.
Liczba uczniów	37	19	10	15	3

Tab. Nr 5. Według mnie relacje w moim domu są:

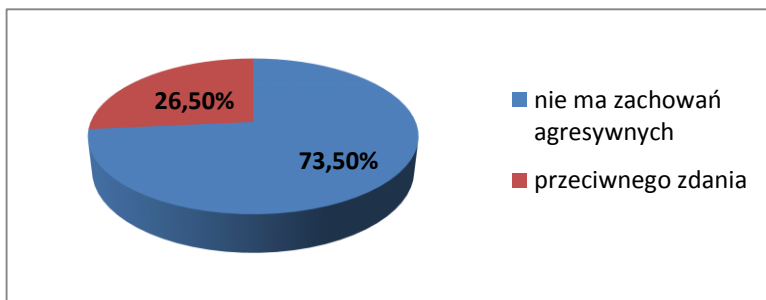
	Dobre	Poprawne
Liczba uczniów	43	7

W ZSO w Pacynie przeprowadzone zostały również badania mające na celu określenie stanu bezpieczeństwa uczniów w szkole. Badaniom poddani zostali wszyscy uczniowie nauczania zintegrowanego, 30 uczniów z klas IV- VI szkoły podstawowej oraz 30 uczniów z klas I-III gimnazjum. Do badań wykorzystano kwestionariusz ankiety, składający się z 8 pytań.

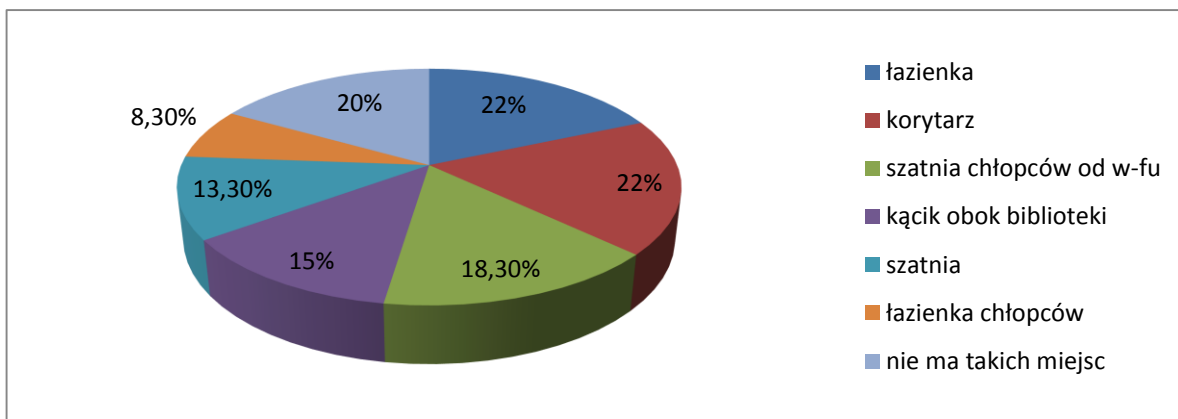
Pyt. 1. Czy czujesz się w szkole bezpiecznie?

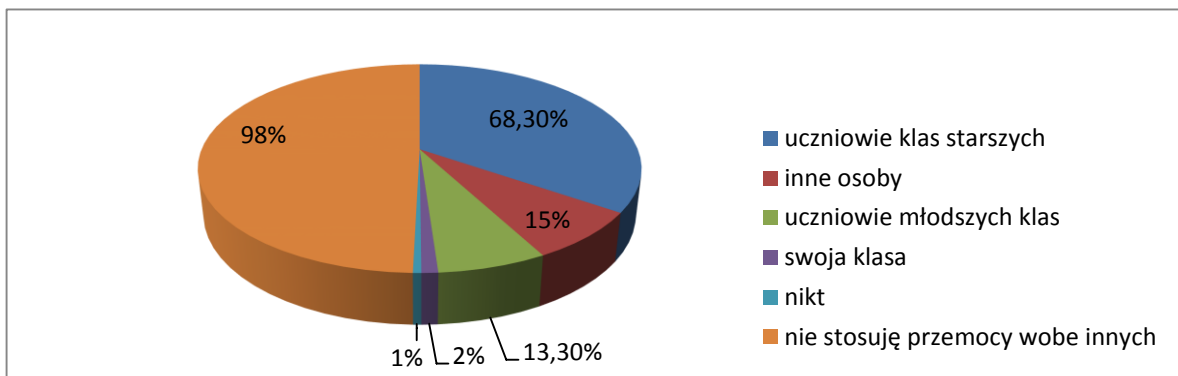
Pyt. 2. Czy obserwujesz zachowania agresywne w szkole?

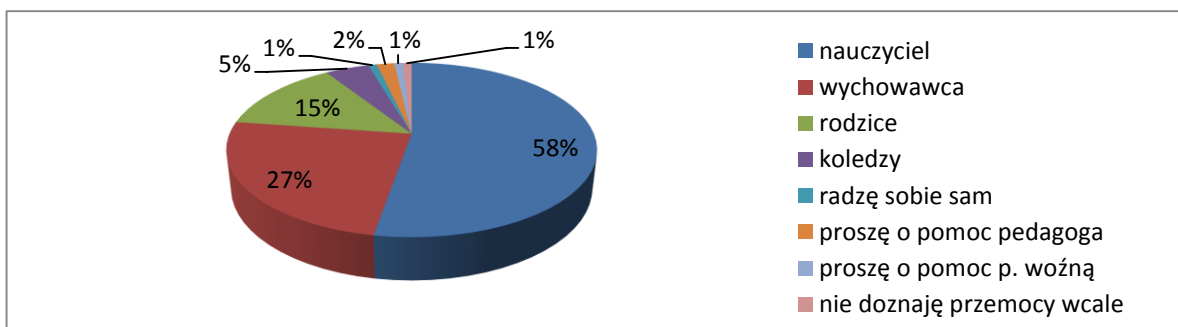
Pyt. 3. Określ miejsca, gdzie najczęściej dochodzi do agresywnych zachowań.

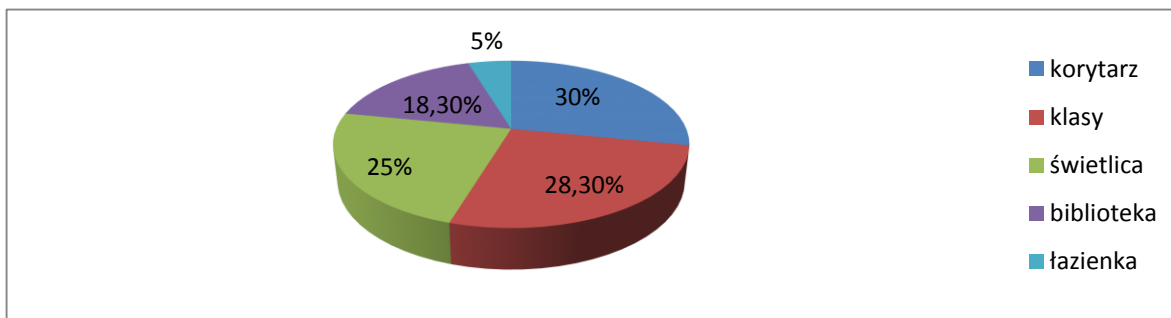
Pyt. 4. Kto wobec ciebie jest najbardziej agresywny

Pyt. 5. Do kogo zwracasz się o pomoc w sytuacji zagrożenia?

Pyt. 6. Wymień miejsca przyjazne szkole.

Z analizy ankiety „Bezpieczna szkoła” wynika, że większa liczba uczniów czuje się bezpiecznie w szkole i klasie.

Miejscami w których dochodzi do zachowań agresywnych są: łazienka, korytarz, szatnia męska od w-fu, kącik obok biblioteki, szatnia, łazienka męska.

Przykładami agresywnego zachowania wśród uczniów są: dokuczanie innym, wyzywanie, popychanie, szarpanie się w szatni chłopców.

Większość uczniów twierdzi, że najczęściej agresja w szkole ujawnia się u osób z klas starszych.

Niewielki odsetek uczniów uważa, że w szkole występują zachowania agresywne.

W sytuacji zagrożenia uczniowie najczęściej zwracają się do nauczyciela, wychowawcy oraz rodziców.

Według uczniów przyjaznymi miejscami w szkole są: korytarz, klasa, świetlica, biblioteka, łazienka, sala komputerowa, sklepik, schody, miejsce obok łazienki, przed szkołą.

Rodziny z problemem przemocy mogą korzystać z poradnictwa psychologicznego, prawnego i rodzinnego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gostyninie.

Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie czy w szkole, ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania. Nadal na terenie wiejskim jest niska wśród społeczeństwa wiedza na temat przemocy co powoduje jakby „przyzwolenie społeczne” dla nagannych działań sprawcy przemocy i obarczanie niejednokrotnie winą za przemoc w rodzinie ofiary przemocy.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są:

rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy, rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy, przedstawiciele instytucji i służby pracujące z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

V. CELE PROGRAMU

Głównym celem programu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie.

Szczegółowe cele i zadania programu:

1. Koordynacja działań pomocowych lokalnych podmiotów.

Zadanie 1: W ramach utworzenia Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie szybkie i skuteczne podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy w rodzinie, a także planowanie i realizacja działań pomocowych na podstawie diagnozy potrzeb.

Zadania Zespołu:

- kompleksowa pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
- wypracowanie procedur interwencji kryzysowej wobec ofiar i sprawców przemocy oraz opracowanie adekwatnej strategii postępowania,
- kierowanie ofiar i sprawców przemocy do odpowiednich specjalistów,
- monitorowanie sytuacji w rodzinach w których dochodzi do przemocy a w szczególności uruchamianie współpracy między różnymi instytucjami pomocowymi,
- zbieranie materiałów dowodowych zgodnie z procedurą „Niebieskie Karty”,
- gromadzenie informacji na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy domowej,
- analiza wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu składanych do GKRPA pod kątem związku między nadużywaniem alkoholu, a stosowaniem przemocy,
- występowanie z zawiadomieniem do prokuratury o podejrzenia czynów określonych w art. 2§ 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zadanie 2: Uruchomienie Punktu Poradnictwa w celu wsparcia prawnego i psychologicznego ofiar przemocy oraz do realizacji działań korekcyjno- edukacyjnych oraz wsparcia psychologicznego dla sprawców przemocy w rodzinie.

Zadania Punktu Poradnictwa:

- dyżury specjalistów: psychologa, prawnika, terapeuty, pracownika socjalnego
- udzielanie wsparcia emocjonalnego,
- udzielanie wsparcia psychologicznego i prawnego,
- gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach realizujących programy terapeutyczno-korekcyjne wobec sprawców przemocy.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

liczba porad udzielonych ofiarom przemocy,

liczba sprawców przemocy objętych działaniami terapeutycznymi,

liczba rodzin objętych działaniami pomocowymi.

2. Systematyczna edukacja środowiska lokalnego.

Zadanie 1: Przygotowanie i udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym w celu ułatwienia dostępu do podstawowych informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy oraz podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców Gminy na temat przemocy domowej.

Realizacja zadań poprzez:

- utworzenie gablot informacyjnych w Urzędzie Gminy w Pacynie, Ośrodku Pomocy Społecznej w Pacynie, Posterunku Policji w Pacynie, szkołach i Ośrodku Zdrowia w Pacynie oraz systematyczne aktualizowanie umieszczonych tam informacji.
- rozpowszechnianie broszur i ulotek dotyczących zjawiska przemocy
- publikowanie w BIP Urzędu Gminy oraz Ośrodka Pomocy Społecznej informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej,
- rozpowszechnianie w lokalnym środowisku programów profilaktycznych,
- udział w ogólnopolskich kampaniach przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadanie 2: Promowanie efektywnych sposobów rozwiązywania konfliktów w rodzinie oraz sposobów radzenia sobie z agresją i złością w celu nabycia umiejętności rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie z agresją.

Realizacja zadań wobec:

- dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie zajęć edukacyjno- wychowawczych w szkołach, przeprowadzanie szkolnych programów profilaktyki przemocy, wspieranie aktywnych form spędzania czasu wolnego promujących zachowania bez agresji,
- dorosłych poprzez poradnictwo w trakcie edukacji przedmałżeńskiej, konsultacje z psychologiem i pedagogami, terapie dla osób uzależnionych i współuzależnionych w klubach AA oraz grupy terapeutycznej.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- liczba rozpowszechnionych materiałów o charakterze informacyjno- edukacyjnym,
- liczba publikacji BIP,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych,
- liczba zrealizowanych form aktywnego spędzania czasu wolnego,
- liczba udzielonych porad psychologicznych i prawnych,
- liczba osób korzystających z terapii.

3. Systematyczna edukacja przedstawicieli różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie.

Zadanie: Udział osób i grup zawodowych w specjalistycznych szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w celu podniesienia poziomu wiedzy osób stykających się z problematyką przemocy, w tym profesjonalne przygotowanie poszczególnych grup do realizacji działań pomocowych.

Realizacja działania poprzez:

- gromadzenie informacji dotyczących potrzeb szkoleniowych w sprawie zjawiska przemocy domowej,
- pozyskiwanie różnych ofert szkoleniowych z zakresu przeciwdziałania przemocy,
- finansowanie udziału w szkoleniach i konferencjach organizowanych dla osób i grup zawodowych bezpośrednio związanych z problematyką przemocy domowej.

Wskaźniki realizacji celu:

- liczba przeszkolonych osób,
- liczba sfinansowanych szkoleń.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pacynie we współpracy z:

- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- sołectwami,
- szkołami,
- przedszkolami,
- Posterunkiem Policji w Pacynie,
- Sądem Rejonowym w Gostyninie,
- Prokuraturą Rejonową w Gostyninie,
- kuratorami sądowymi,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gostyninie,
- organizacjami pozarządowymi i Kościołem Rzymsko-Katolickim.

Oczekiwane efekty programu:

- systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększanie wrażliwości społecznej wobec aktów przemocy w rodzinie,
- podwyższenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie,
- zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków rodziny doświadczających przemocy w rodzinie,
- nabycie umiejętności asertywnych zachowań przez osoby i rodziny dotknięte bądź zagrożone zjawiskiem przemocy domowej.

VII. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 marca każdego roku do ośrodka pomocy społecznej.

Ośrodek do dnia 30 kwietnia każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

VIII. Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Pacyna, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Opracowała:

Urszula Budzałek

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pacynie